

Бровко Валерія Костянтинівна,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
теорії держави та права Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент **Ланка О. Я.**

ПРАВОВА ОСВІТА ЯК ФОРМА ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ

Важливе місце у формуванні всебічного розвитку особистості є висока правова культура. Адже, фізично здорову людину не можна вважати гармонійно розвинутою, якщо вона, маючи широкі знання, добре працюючи або навчаючись, порушує закони, права людини тощо.

Здатність людини розуміти правила співжиття і вимоги законів та відповідно поводитися не є вродженою, вона формується під впливом виховних заходів, є наслідком спілкування з іншими людьми, участі в різних видах діяльності.

Особливу цінність для підвищення рівня правової свідомості та правової, в тому числі й професійної культури, має правове виховання.

У науковій літературі здебільшого правове виховання розглядається як цілеспрямована, повсякденна, систематична діяльність людини з оволодіння правовими знаннями, формування позитивних правових мотивів і настанов, навичок правомірної поведінки, що полягає в самостійних зусиллях, спрямованих на вироблення звички до активної правомірної [1].

Правове виховання ставить такі завдання:

- озброєння молодих людей знаннями законів, систематичне інформування їх про актуальні питання права;
- формування правової свідомості як сукупності правових уявлень, поглядів, переконань і почуттів, які визначають ставлення особистості до вимог законів, регулюють її поведінку в конкретній правовій ситуації;
- прищеплення учням поваги до держави і права;
- вироблення навичок і звичок законотручності як результату свідомого ставлення до громадянського обов'язку;

– формування в учнів нетерпимості до правопорушень, злочинності, намагання брати посильну участь у боротьбі з ними, здатності протистояти негативним впливам;

– подолання у правовій свідомості помилкових уявлень, що сформувалися під впливом негативних суспільних явищ [2].

Сутність правового виховання особи полягає передусім у ознайомленні та опрацюванні положень, норм та принципів Конституції України, основ галузей права, чинного законодавства, взагалі усіх правових приписів. Зазвичай правове виховання здійснюється за допомогою різних загальних та спеціальних правовиховних форм (способів), методів.

Однією із ефективних, на наш погляд, форм (способів) правового виховання є правова освіта. Адже саме під час її здобуття особа набуває системного уявлення про право, його зміст, структуру тощо.

Правова освіта – це комплекс заходів навчального, виховного й інформаційного характеру, які спрямовані на створення відповідних умов з метою набуття громадянами відповідного обсягу правових знань і навичок їх застосування, необхідних для реалізації своїх прав і свобод, а також виконання покладених на них обов'язків [3; 4, с. 215].

Формування правової свідомості, правової освіти й політичної культури в нашому суспільстві не відбувалося й не може відбуватися стихійно. Воно має бути результатом активної діяльності суспільства, всіх його громадян [5, с. 11]. Правова освіта є основою, фундаментом нового суспільства в Україні. Адже громадяни є єдиним чинником, здатним утворювати державу та правопорядок, приводячи в дію Конституцію України й законодавство

Аналізуючи зміст правової освіти доцільно звернути увагу на те, що правова підготовка не вичерпується формальними юридичними знаннями та вмінням працювати із правовою інформацією. Сучасна правова освіта орієнтована на формування гуманітарного світогляду, сприяння становлення гуманістично зорієнтованої особистості, яка займає активну громадянську позицію, законослухняна, поважає права й свободу інших людей, уміє їх відстоювати, володіє юридичними знаннями, які може ефективно використовувати в повсякденному житті. Правова підготовка також формує переконання в значущості особистих обов'язків, особистої відповідальності за прийняті рішення й власні вчинки; розвиток

стереотипів правомірної поведінки; засвоєння принципів і особливостей правовідносин у суспільстві.

Відповідно, правові знання й практичні вміння – це взаємопов'язані сторони одного й того ж процесу, який сприяє становленню правової й громадянської позиції майбутнього юриста.

Проблемою, яка потребує розв'язання, є невідповідність змісту юридичної освіти і якості підготовки в правничих школах сучасним вимогам ринку праці та викликам, що стоять перед сучасним демократичним суспільством, глобальним тенденціям розвитку та завданням професійної діяльності правників у різних сферах діяльності тощо.

Дискусія навколо реформування системи юридичної освіти України, матеріалізувалася у проекті Концепції реформування юридичної освіти України (далі – *Концепція*) [6], який став предметом розгляду у профільному Комітеті з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України 21 січня 2021 року [7].

Метою Концепції ставилось створення умов для модернізації змісту юридичної освіти, спрямовану на:

- встановлення стандартів вищої юридичної освіти для досягнення стратегічних пріоритетів реформи правосуддя в Україні;

- відповідність освіти сучасним очікуванням і викликам суспільства;

- підвищення конкурентоспроможності випускників правничих шкіл на ринку праці;

- формування ґрунтовних теоретичних знань та практичних компетентностей правників;

- підвищення рівня обізнаності щодо питань професійної етики та прав людини;

- розуміння фундаментальної ролі правника в утвердженні верховенства права через захист прав і свобод людини.

Строк реалізації Концепції становить п'ять років [6, с. 3].

У даної Концепції звісно є як прихильники так і противники. На наш погляд однією із проблемних аспектів проекту Концепції є питання визначення місця та ролі закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України

у системі юридичної освіти, а також запропонована авторами Концепції градація правничих професій і професійної діяльності у галузі права. Аналіз даної Концепції дозволяє погодитись з І. Єфремовою, яка наголошує на тому, що «У Концепції її авторами закладається поділ юридичної освіти на «належну» та «недоосвіту». Належну освіту, як очевидно із виступів її прихильників, мають мати: судді, прокурори, нотаріуси та адвокати. Натомість працівникам правоохоронних органів (НАБУ, ДБР, Національної поліції та ін.), юрисконсультам, працівникам системи юстиції, військовим юристам достатньо юридичної «недоосвіти» [8]. Це, наприклад, ставить працівників слідчих підрозділів у нерівне становище з іншими учасниками кримінального процесу. Відповідно, запропонована у проекті Концепції градація правничих професій і професійної діяльності у галузі права не відповідає вимогам сучасного суспільства і веде до обмеження не лише доступу до професії, а й певною мірою до монополізації правничої професії виключно представниками суду, адвокатури, нотаріату тощо. Тому, ми підтримуємо точку зору фахівців, які вважають за доцільне доповнити перелік правничих професій у п. 9 проекту Концепції і включити до нього слідчих, працівників оперативних підрозділів правоохоронних органів, третейських суддів, наукових та науково-педагогічних працівників, які здійснюють наукові дослідження за правовим напрямом [9].

Висновки: В умовах становлення України як демократичної держави, правова освіта набуває особливої актуальності, оскільки включає систему виховних і навчальних дій, які спрямовані на формування у фахівців поваги до права, сучасних правових цінностей, правової культури, що, в свою чергу, сприяє становленню в особистості правової компетентності. Правова освіта, на наш погляд, в своїй основі має враховувати такі підходи:

- особистісно орієнтований, зорієнтований на те, щоб особа зайняла своє місце в суспільстві, знала і вміла захистити свої права, свободи і законні інтереси;
- компетентністний, спрямований на сумлінне та якісне виконання професійних обов'язків;

– діяльнісний, який спрямований на зайняття активної громадянської позиції в соціальному, правовому, економічному та культурному житті суспільства та держави.

Список використаних джерел

1. Теорія держави і права (Актуальні проблеми). навч. посіб. / Бостан С. К., Гусарєв С. Д. та ін. Київ. 2013. 332с. URL: <https://lawbook.online/prava-gosudarstva-teoriya-ukraine/teoriya-derjavi-prava-aktualni-problemi.html>.

2. Поняття і форми правового виховання. URL: https://knowledge.allbest.ru/law/3c0b65625b2bd79b4c43b88521216d26_1.html.

3. Про Національну програму правової освіти населення: Указ Президента України від 18.10.2001 № 992/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/992/2001#Text>.

4. Купчак Я. М., Повстин О. В. Правова освіта в системі органів і підрозділів служби цивільного захисту населення: мета, завдання та методи здійснення. *Вісник ЛДУ БЖД*. 2017. № 15. С. 215–221.

5. Шаравара І. Правова свідомість та правова культура в Україні: проблеми їх формування. *Національний юридический журнал: теорія и практика*. Іюнь. 2015. URL: http://jurnaluljuridic.in.ua/archive/2015/3/part_1/2.pdf.

6. Концепція розвитку юридичної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/konceptsiya-vdoskonalennya-pravnichoyi-yuridichnoyi-osviti-dlya-fahovoyi-pidgotovki-pravnika>.

7. Інформація про засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій 21 січня 2021 року. URL: http://k.rada.gov.ua/news/main_news/75598.html.

8. Реформування чи руйнування юридичної освіти в Україні? URL: <https://jur-gazeta.com/golovna/reformuvannya-chi-ruynuvannya-yuridichnoyi-osviti-v-ukrayini.html>.

9. Аброськін В., Албул С. Концепція розвитку юридичної освіти: погляди, думки, протиріччя. URL: <http://oduvsv.edu.ua/news/kontseptsiya-rozvitku-yuridichnoyi-osviti-poglyadi-dumki-protirichchya/>.